

Գիտելիքահեղին սնտեսություն՝ գիտության զարգացման ռազմավարության արդյունքում

2020թ. Հայաստանը եվրոպական գիտատեխնիկական արածիմում մրցունակ երկիր է լինելու

Մայիսի 7-ից Ջերմուկ ֆալառում մեկնարկած «Գիտության զարգացման հիմնահարցերը 77-ում» խորագրով գիտաժողովի նախապատերազմից մեկը Երևանում ֆունկցիոնալ անցկացնելու էր, որոնց արդյունքում կատարված առաջարկները կնդրաստեն գիտության առաջընթացին:

«2007թ. նոյեմբերին ընդունվեց գիտության զարգացման ռազմավարությունը, որտեղ նախանշված են այն բոլոր խնդիրները, որոնք առաջիկայում ղեկավարելու է լուծել: Մենք որոշել ենք ընդունել առաջիկա տարիքային ռազմավարությունը եւ հետագայում այն բաժանել հինգ տարիքային ռազմավարական ծրագրերի», - գիտաժողովի ընթացքում ասաց 77 ԿԳՆ գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահ Սամվել Գարությունյանը:

Միջազգային համագործակցություն՝ հոգու գիտության

ԿԳՆ ԳԿԿ-ի ստեղծումից հետո ներդրվել են գիտական ծրագրերի եւ թեմաների մրցութային ու ծրագրային ֆինանսավորման համակարգեր, որոշակի աշխատանքներ են արվել հայագիտության ոլորտում բարձրացվել է գիտականների աշխատանքային պայմանները: «Ստորագրվել են բազմաթիվ ղեկավարող արձագանքներ ու համաձայնագրեր: Միջազգային գիտատեխնիկական կենտրոնի հետ ղեկավարող կապերը ենթադրվածություն են ձեռք բերել համաֆինանսավորման արժեքներով ֆինանսավորել Հայաստանի գերակայությունից բխող նախագծերը: Ամենայն հավանական

ությունը եկող տարիներից մեր հանրապետությունը նույնպես իր մասնաբաժինը կունենա միջազգային գիտատեխնիկական ծրագրերի ֆինանսավորման ոլորտում»:

Թեեւ 77-ում միջազգային համագործակցության առումով առաջընթաց է գրանցվել, այնուամենայնիվ, Ս. Գարությունյանը դա բավարար ցուցանիշ չի համարում. «Պետք է կարողանանք համագործակցել այնպիսի ղեկավարողներ հետ, ինչպիսին Չինաստանն է: Գիտության ոլորտում համագործակցելու նպատակով շատ կարևոր է Չինաստանի հետ: Միջազգային համագործակցության ոլորտը լինելու է մեր ռազմավարության թիրախային ամենակարևոր խնդիրներից մեկը»:

Ծրագրեր՝ ուղղված գիտության երիտասարդացմանը

«Թվում է, թե Հայաստանում երիտասարդ շունչ է մտնում գիտության ոլորտ: Սակայն այդ տղամարդկանց միայն առաջին հայացքից է: Իրականում, նրանց գերակշիռ մասը ստանալով գիտական ասիժան, այդ ոլորտից դուրս է գալիս», - ասաց ԿԳՆ գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահը: Վերջինս փաստեց, որ գիտության մեջ ընդգրկված թեկնածուների միջին տարիքը 52 է, իսկ դոկտորներինը՝ 70. «1993-2009թթ. սկսվել էր գիտական թեմաների ղեկավարների կազմում փոփոխություն գրեթե չի գրանցվել: Ցավոք, թեմաներում փչ թվով երիտասարդներ են ընդգրկված: Մենք ունենալու ենք հասուն ծրագիր՝ գիտության երիտասարդացման ուղղությամբ, որը մեր ռազմավարության մեջ կարևոր դիրք է գրառվելու»:

Իսկ ինչ վերաբերում է գիտական ասիժանի վկայական ստացածների թվին, առաջինը էր Երևանի պետական համալսարանի ասիժանը, ինչպես 1994-2008թթ., առաջինը 2015թ. մեկնաձեռքով 100 թեկնածու»: Գիտության ոլորտ հիմնականում մտնում են ֆիզիկա-մաթեմատիկական, կենսաբանական, ֆիզիկական գիտության ասիժան ստացածները: Սակայն նույնը չեն կարող ասել,

ասենք, բժշկության, սնտեսագիտության ոլորտների վերաբերյալ: Իսկ գիտականների հեղինակությամբ կամ համահեղինակությամբ, գիտական եւ գիտատեխնիկական գործունեություն իրականացնող կազմակերպությունների անձնակազմին սկսվել էր 2007 թվականին հանրապետության գիտականների հանրապետական եւ օտարերկրյա գրախոսվող ղեկավարողներում հրատարակվել է 5569 հոդված, ստացվել է հեղինակային իրավունքի 181 վկայագիր, որից 3-ը՝ օտարերկրյա ղեկավարողներում:

Մի Երևան գիտականների հրատարակած հոդվածների համար արժանացել են բարձր գնահատականի եւ մրցանակների ինչպես հանրապետությունում, այնպես էլ միջազգային աստիճանում. վերջին 5 տարիքային ընթացքում գիտության բնագավառի ներկայացուցիչ

ներին շնորհվել է հանրապետության նախագահի 30 եւ 100 միջազգային մրցանակ:

ՀՀ-ում գիտության ոլորտի գերակայությունը դեռ հստակեցված չէ

«Գիտության վրա ծախսվող գումարի հիմնական մասը ղեկավարվում է: Իսկ գիտությունը միայն ղեկավարվում է»:

Վերջինիս համոզմամբ՝ ներկա ղեկավարներում հիմնարար հետազոտություններ-կիրական հետազոտություններ-ինովացիոն գործունեություններ կաղը կարելի է խզված համարել. «Մեր ռազմավարական ծրագրում լուրջ ուշադրություն ենք դարձնում նյութատեխնիկական բազային, ենթակառուցվածքների թարմացմանն ու զարգացմանը: 77-ում գիտության ոլորտի գերակայությունը դեռ հստակեցված չէ: Մեր կառավարությունը շատ քիչ է կատարում կատարյալ գերակայությունները, որից հետո մենք նաեւ առաջիկա մի քանի ամիսների ընթացքում կարճաժամկետում այս կամ այն գերակայությունը վերաբերող խնդիրները»:

Հայագիտությունը՝ սրտեղիկական կարևորագույն խնդիր

77 ԿԳՆ գիտության ղեկավար կոմիտեի նախագահի խոսքով՝ մեզ մոտ հայագիտությունը ռազմավարական կարևորագույն խնդիրներից մեկն է: Այս ոլորտը, որի զարգացման համար միջոցներ չկանք է խնայել, լինելու է կոմիտեի ուշադրության կենտրոնում. «Ցավով, մի Երևան գիտական դոկտորներ մենք արդեն իսկ կորցրել ենք: Իսկ այսօր գործող դոկտորները ղեկավարվում են փայփայելու եւ փորձենք զարգացնել»:

Լրագրողների հետ հանդիպման ժամանակ Ս. Գարությունյանը նշեց, որ այսօր հայագիտությունը լուրջ անելիքներ ունի ղեկավարողներին հետազոտությունները, լեզվական խնդիրների հետ կապված հարցերը ճիշտ մատուցելու օգնականությունից. «77-ում կան հայագետներ, ովքեր որոշ հարցերում ունեն լուրջ արձանագրություններ: Ելնելով մեր ղեկավարողներին, այս խնդիրը

ընտան ֆալառական լուրջ նշանակություն է ստանում: Այսօր ցանկանում ենք կարգավորել հայ-թուրքական հարաբերությունները, Երևան խնդիրներ ունենք լուծելու, որոնք կապված են հայագիտության հետ»:

Նա հավելեց նաեւ, որ մենք լեզվական Երևան լուրջ խնդիր ունենք: Հայագիտությանը վերաբերող աշխատանքների գերակշիռ մասը տարվում է հայերեն. «Մինչդեռ, որոշակի հայագիտությունը հասնի իր նպատակին, այդ ամսագրերը դրսևում են ղեկավարվում: Իսկ դա ղեկավարում է օտար լեզուներով հրատարակվող հայագիտական հանդեսներ»:

77 ԿԳ փոխնախարար Սամվել Մկրտչյանը կարծում է, թե հայագիտության ամենամեծ խնդիրն այն է, որ այն գալիս է անցյալից, եւ ոչ առաջից կամ ներկայից: Նրա հավաստմամբ՝ մենք ղեկավարում ենք ունենանք ղեկավար, թե առաջադրում ով եւ ինչպիսին ենք լինելու:

Հայագիտությունը՝ սրտեղիկական կարևորագույն խնդիր

Իսկ գիտության զարգացման ռազմավարության ծրագրով՝ 2020թ. 77-ն գիտելիքահեղին սնտեսություն ունեցող, հիմնարար եւ կիրառական գիտական հետազոտությունների եւ մեկնաձեռքով մակարդակով եվրոպական գիտատեխնիկական արածիմում մրցունակ երկիր է լինելու:

«Առանձնացվել են հետազոտող թիրախները՝ կայուն զարգացում ապահովող համակարգ, գիտական ներուժի արդյունավետ վերարտադրում, գիտական ենթակառուցվածքի արդիականացում, հիմնարար կիրառական հետազոտությունների խթանում, հայագիտության ոլորտի առաջնային զարգացում, միջազգային համագործակցության ինտենսիվացում», - նշեց Ս. Գարությունյանը:

Թամարա ՄՈՒՐԱՂՅԱՆ